

*М. М. Козачок,
студент V курсу 9 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМИ ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ

З комплексного аналізу норм Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) можна стверджувати, що логічним завершенням такої діяльності є саме виправлення та ресоціалізація засудженого, а не його покарання.

У ст. 6 КВК України розкрито зміст понять «виправлення» та «ресоціалізація» засуджених як ключових категорій, що наповнюють змістом діяльність всієї системи органів Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС). Зокрема, під виправленням засудженого розуміється, що в кожній особистості можуть бути переборені (подолані) вади її свідомості, а сама особа може бути перетворена в безпечну для суспільства людину. Ресоціалізація – свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства, повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві [1]. Щодо соціально-виховної роботи, то вона є лише окремим елементом виховання, обмеженим виключно зовнішнім впливом на особу. Натомість з огляду на підкорення процесу виконання кримінальних покарань його загальним цілям, можна стверджувати, що соціально-виховна робота повинна створювати умови як для подальшого досягнення мети виправлення й ресоціалізації засудженого, так і цілей виховання[4].

Не вдаючись до дискусій щодо змістовного наповнення понять «порушення» та «обмеження», зазначимо, що кожне, без винятку, кримінальне покарання, яке закріплене у ст.51 Кримінального кодексу України (КК України), пов'язане із порушенням прав та/або основоположних свобод людини. А отже, теза про дотримання прав людини та основоположних свобод під час виконання кримінальних покарань має фундаментально суперечливий характер [2].

В українському суспільстві констатується досить жвава дискусія з приводу Закону України «Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання» – так званого «закону Савченка». При цьому ті, хто виступали проти даного нормативно-правового акта (або, принаймні, виступали за внесення у його зміст радикальних змін), зазвичай у якості аргументів наводять жахливу статистику скоєння повторних злочинів особами,

яких було звільнено з місць позбавлення волі за цим Законом. І цифри дійсно вражають [2].

Однак виникає ряд питань. А чому ці особи так швидко скоїли повторні правопорушення? Чому повернулись до антисоціальної поведінки? Чому заходи соціально-виховної роботи із ними, які проводились у слідчих ізоляторах та виправних колоніях, виявились неефективними? Чи скоїли б вони повторні злочини, якби відбули повний строк позбавлення волі? У вітчизняних та міжнародних наукових колах довгий час ведеться дискусія щодо реабілітаційних можливостей в'язниці. Проте вивчення сучасного світового досвіду свідчить, що зменшити рівень повторної злочинності можливо тільки за умови науково обгрунтованої діагностики особистості злочинця і надання на основі неї персональної реабілітаційної допомоги.

По-перше, роботу із такою особою необхідно розпочинати із ґрунтовного вивчення, тобто діагностики біологічних, психологічних, соціальних, духовно-моральних передумов криміногенної (девіантної) поведінки, що в світовій практиці називається оцінкою ризиків і криміногенних потреб. По-друге, узагальнені результати цієї оцінки повинні стати основою досудової доповіді (звіту) уповноваженої на це особи, як правило працівника служби пробації. По-третє, досудова доповідь (звіт) обов'язково має враховуватись судом при винесенні вироку суду, а головне – на його основі повинна будуватись вся подальша виховна та реабілітаційна робота із засудженим, правопорушником. Сучасною світовою наукою доведено, що лише таким чином розроблена програма індивідуально-виховного впливу з підібраним персонально набором корекційних тренінгових програм є ефективною [5, 6].

Так, із числа охоплених анкетуванням працівників установ виконання покарань переважна більшість (97 %) вказали, що соціально-виховна робота має своїм завданням виправлення та ресоціалізацію засуджених, лише 3 % не дали відповіді на це запитання. Подібна ж одностайність, на наш погляд, свідчить аж ніяк не про чітке розуміння покладених завдань, а виключно про знання окремих вихідних положень чинного законодавства. При цьому відповіді засуджених дають підстави для висновку, що соціально-виховна робота в колоніях або не проводиться взагалі, або утримувані в установах не відрізняють її від негативних елементів режиму та ставляться відповідним чином. Так, на запитання: чи здатна соціально-виховна робота сприяти виправленню й ресоціалізації – 72 % засуджених відповіли – «ні». Це не виявилось значною несподіванкою, особливо з урахуванням того факту, що 79 % таких осіб вважають себе особами, що виправлення взагалі не потребують [7].

Отже, звернення до сучасних реалій змушує нас констатувати, що установи, які виконують покарання у виді позбавлення волі, у більшості

випадків не виправляють та не ресоціалізують засуджених. Основне їхнє покликання – ізоляція особи на певний час від суспільства, тобто у більшості «охоронна» функція (суспільства від особи і навпаки). Застосування ж сучасних світових підходів до роботи із людьми, які опинилися у конфлікті із законом, дозволяє створити реальні умови для переходу від «карального» до «виправного» напряму діяльності правоохоронних органів, який засновано на відповідних класичних та сучасних наукових підходах.

Одним із таких інститутів в Україні має стати пробація, яка, звичайно, сама по собі не є єдиним та достатнім заходом з реформування кримінально-виконавчої системи [3].

Варто зазначити, що вперше в Україні розпочато професійну підготовку майбутнього персоналу вітчизняної служби пробації. До відповідних навчально-професійних програм включено такі теми, як: комунікативні навички та мотиваційне інтерв'ювання, оцінка ризиків скоєння повторно кримінального правопорушення, когнітивно-поведінкове втручання та просоціальне моделювання, ведення випадку клієнта (кейс-менеджмент), пробаційні програми тощо [2].

Список літератури

1. Кримінально-виконавчий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
2. Виправлення і ресоціалізація засудженого – ключова мета роботи пенітенціаріїв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://i-rc.org.ua/index.php/pravo/658-ivasheva1>
3. Про пробацію: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/160-19>
4. Таволжанський О. В. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі: монографія / О. В. Таволжанський; за ред. В. В. Голіни; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків: Право, 2015. – 192 с.
5. Дотримання прав людини у пенітенціарній системі України / К. А. Автухов, А. П. Гель, М. В. Романов, В. О. Човган, І. С. Яковець; за заг. ред. М. В. Романова. – Харків : ТОВ Вид-во «Права людини», 2015. – 480 с.
6. Ягунов Д. В. Європейські правила пробації : переклад, тлумачення та допоміжні матеріали. – Одеса: Фенікс, 2013.
7. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані : монографія / за ред. О. В. Козаченка, Є. Л. Стрельцова. – Миколаїв: Іліон, 2016. – 768 с.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батоба» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.